

Reflections of the Representatives' Approach of the Islamic Council in Mamasani city (With Emphasis on the Three Concepts of Technocracy, Bureaucracy, and Charisma)^۱

Hadi Azami: Associate Professor, Political Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. aazami@um.ac.ir

Seyed Mohammad Hossein Hosseini: PhD student, International Relations, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran (**Corresponding Author**). Mh.hosseini^{۲۰}@yahoo.com

Vahid Sadeghi: PhD. Student, Political Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. Vahidsadeghi^{۸۶}@yahoo.com

Abstract

This research aims to study the reflections of the Islamic Council of Representatives' approach in Mamasani city, emphasizing the three concepts of technocracy, bureaucracy, and charisma. The research method was descriptive-analytical and the results showed that the reflection of the "charismatic" approach was based on the identifier of "fame", devotion, emotional mobilization of the masses, and the separation of social-cultural institutions. The reflection of the "bureaucratic" approach, based on the "power" identifier, is the application of native attitudes in managerial changes and the disintegration of administrative institutions. The reflection of the "technocratic" approach based on the "wealth" identifier, is taking credit and budget allocation to the infrastructure of Mamasani's geographical space.

Keywords: Technocracy, Bureaucracy, Charisma, Members of the Islamic Council, Mamasani city.

^۱ **Received:** ۲۰۲۱/۰۷/۰۷ - **Revision:** ۲۰۲۱/۰۸/۱۴ - **Accepted:** ۲۰۲۱/۰۹/۲۲

**© the authors

E-ISSN: ۲۷۸ - ۴۹۹۹

<http://journals.abru.ac.ir>

بازتاب‌های رویکرد نمایندگان مجلس شورای اسلامی در شهرستان ممسنی (با تأکید بر سه مفهوم تکنوکراسی، بوروکراسی و کاریزما)^۱

هادی اعظمی: دانشیار، جغرافیای سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. aazami@um.ac.ir

سید محمدحسین حسینی: دانشجوی دکتری، روابط بین الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Mh.hossein25@yahoo.com

وحید صادقی: دانشجوی دکتری، جغرافیای سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. Vahidsadeghi86@yahoo.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی بازتاب‌های رویکرد نمایندگان مجلس شورای اسلامی در شهرستان ممسنی، با تأکید بر سه مفهوم تکنوکراسی، بوروکراسی و کاریزما است. روش پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده و نتایج نشان داد که بازتاب رویکرد «کاریزماتیک» مبتنی بر شناسه «شهرت»، ارادت‌ورزی، بسیج هیجانی توده و گسست نهادهای فرهنگی - اجتماعی بوده است. بازتاب رویکرد «بوروکراتیک»، بر بنیاد شناسه «قدرت»، اعمال نگرش‌های زادگاهی در تغییرات مدیریتی و از هم‌گسیختگی نهادهای اداری و بازتاب رویکرد «تکنوکراتیک» مبتنی بر شناسه «ثروت»، اخذ اعتبار و تخصیص بودجه به زیرساخت فضای جغرافیایی ممسنی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: تکنوکراسی، بوروکراسی، کاریزما، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، شهرستان ممسنی.

^۱ تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۱۶ - تاریخ اصلاح: ۱۴۰۰/۰۵/۲۳ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۳۱

مقدمه

در نظام‌های متمرکز، فضاهاى پیرامونی به اطاعت از مرکز در یک نظم سلسله مراتبی قرار دارند و از کارگزاران محلی جهت اجرای سیاست‌ها و راهبردهای خود سود می‌برند. شهرستان ممسنی با فرهنگ ایلی و عشیره‌ای از جمله مناطق جنوبی کشور است که به تبعیت از سیستم سیاسی، کارگزاران این شهرستان ذیل قوای مجریه (فرمانداری و نهادهای اداری ذی‌ربط)، مقننه (نماینده مجلس) و قضائیه (دادگستری، تعزیرات حکومتی و سایر نهادهای تابعه) نقش‌آفرینی می‌کنند. از این رو، می‌توان گفت کارگزاران متعددی در حوزه‌های اجرایی، تقنینی و قضا در شهرستان ممسنی مشارکت دارند. این کارگزاران محلی از سطوح عالی (نماینده، فرماندار، دادستان)، لایه‌های میانی (شورای شهر، شهرداری) و پایینی (شورای روستا و دهیاری) متناسب با شرح وظایف خود، در بستری ایلی - عشیره‌ای به ایفای نقش می‌پردازند. نمایندگان حوزه انتخابیه ممسنی در ادوار مختلف نمایندگی خود، سایر نهادهای ذی‌ربط اداری را که در چارچوب قوای مجریه و قضائیه هستند، به سمت و سوی مطلوب خود جهت داده و رویکردهای متنوعی را به منظور ارائه چهره‌ای خوشایند از خود نزد توده مردم و برجسته ساختن کارنامه عملکردشان در پیش گرفته‌اند. شواهد میدانی در جغرافیای ممسنی گویای این است که علی‌رغم برخی خدمات و انتصابات، سیمای ممسنی از اژه‌م گسیختگی فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی و سیاسی برخوردار است و نگاه‌گزینشی به بخش اقتصاد، توسعه نامتوازن، بحران سرمایه اجتماعی و شکنندگی نیروی انسانی ممسنی در حوزه‌های مختلف شهرستان به وضوح هویدا است. اگرچه هر یک از آحاد انسانی، گروه‌های ذی‌نفوذ، نیروهای اجتماعی و کارگزاران ممسنی در نهادهای ذی‌ربط اداری به‌نوبه خود در جهت‌دهی به تحولات سیاسی به سوی اهداف و منافعشان و ایجاد شرایط نامطلوب در این شهرستان دخیل هستند، اما این پرسش مطرح است که رویکرد نمایندگان ممسنی نسبت به شهرستان خود (حوزه استحفاظی خود) چگونه بوده و این رویکردها چه بازتاب‌ها و پیامدهایی برای فضای جغرافیایی به همراه داشته است؟

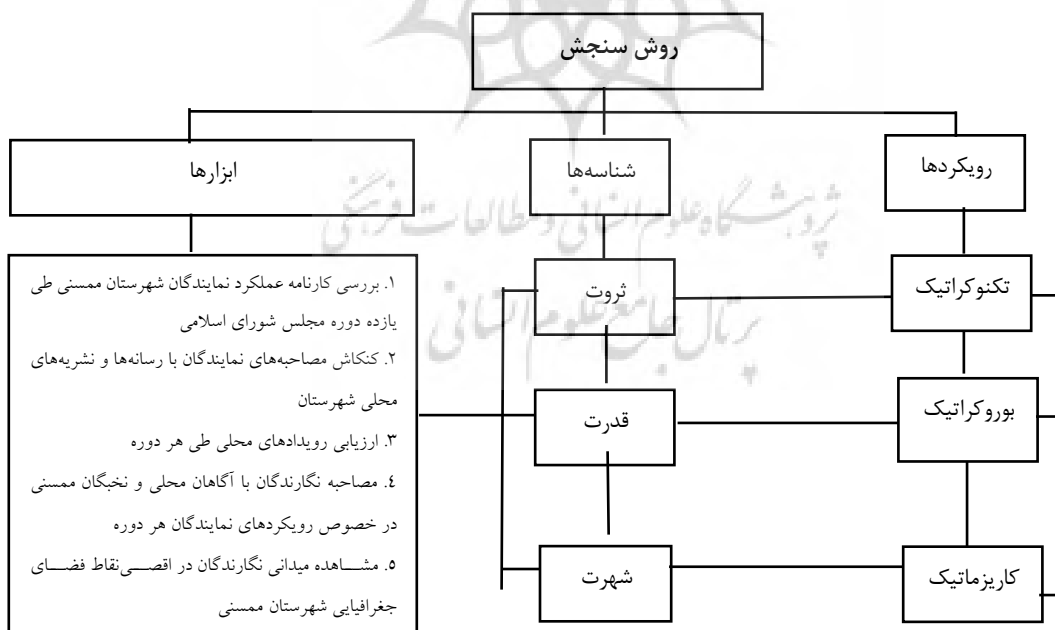
در بیان فرضیه تحقیق به نظر می‌رسد بازتاب رویکرد کاریزماتیک^۱ شهرت‌محور نمایندگان ممسنی، ارادت‌ورزی، بسیج هیجانی توده و اژه‌م گسیختگی نهادهای فرهنگی - اجتماعی، بازتاب رویکرد بوروکراتیک^۲ قدرت‌محور آنها، اعمال نگرش‌های زادگاهی در تغییرات مدیریتی و اژه‌م گسیختگی نهادهای اداری و بازتاب رویکرد تکنوکراتیک^۳ ثروت‌محورشان، اخذ بودجه و تخصیص اعتبار به زیرساخت‌های شهرستان ممسنی است.

^۱ Charismatic
^۲ Bureaucratic
^۳ Technocratic

روش تحقیق

این پژوهش از حیث رویکرد محقق، مقایسه‌ای است. روش تطبیقی یکی از کهن‌ترین روش‌های پژوهش در عرصه مطالعات سیاسی است، به‌گونه‌ای که ارسطو در کتاب «سیاست» برای تفکیک حکومت‌ها از این روش بهره برده است (نوری و توسلی‌رکن‌آبادی، ۱۳۹۶، ص ۱۱۹). از این منظر، مقاله پیش‌رو ضمن توجه به اهمیت روش مقایسه‌ای در مطالعات سیاسی، خواهد کوشید تا علاوه بر دیدگاه وبری، از این روش پژوهشی برای بررسی مقایسه‌ای رویکردهای نمایندگان ممسنی مبتنی بر رویکردهای بوروکراتیک، کاریزماتیک و تکنوکراتیک بهره گیرد. در مجموع، شاخص سنجش رویکردهای سه‌گانه اخیر در این پژوهش به‌ترتیب عبارتند از شناسه‌های قدرت، ثروت و شهرت. در این چارچوب، ابزارهای پنج‌گانه شامل بررسی کارنامه عملکرد نمایندگان شهرستان ممسنی طی یازده دوره مجلس شورای اسلامی، کنکاش مصاحبه‌های آنان با رسانه‌ها و نشریه‌های محلی شهرستان، ارزیابی رویدادهای محلی طی هر دوره، مصاحبه نگارندگان با آگاهان محلی و نخبگان ممسنی در خصوص رویکردهای نمایندگان هر دوره و مشاهده میدانی نگارندگان در اقصی نقاط فضای جغرافیایی ممسنی به‌منظور کشف رویکردهای حاکم بر هر دوره برای الصاق رویکردها (بوروکراتیک، تکنوکراتیک و کاریزماتیک) و شناسه‌ها (قدرت، ثروت و شهرت) به نمایندگان ادوار و بازتاب رویکردهایشان در سطح شهرستان، مورد عنایت نگارندگان این پژوهش بوده است.

مدل مفهومی شماره ۱- روش سنجش بازتاب رویکردهای نمایندگان مجلس شورای اسلامی در شهرستان ممسنی

(ترسیم از نگارندگان)

E-ISSN: ۲۷۸۳-۴۹۹۹

<http://journals.abru.ac.ir>

مبانی نظری تحقیق

جامعه‌شناسی سلطه

به عقیده ماکس وبر^۱، سلطه به این معناست که فرمان‌ها اجابت می‌شوند، درحالی‌که گویی فرمانبرداران محتوای فرمان را به‌خاطر خودش معیار کردارشان ساخته‌اند (فولادیان و جلایی‌پور، ۱۳۹۵، ص ۵۶). از نظر او، سلطه مشروع رهبران سه نوع است: سنتی^۲، عقلانی^۳ و کاریزماتیک. سلطه سنتی مبتنی بر اعتقاد متداول به تقدس سنت‌هایی است که از قدیم اعتبار داشته‌اند و مشروعیت کسانی است که این سنت‌ها، آن‌ها را مأمور و مجاز به اعمال سیادت می‌کند. در این نوع رویکرد، اطاعت و پیروی مبتنی بر وفاداری شخصی است. از سوی دیگر، سلطه عقلانی ویر مبتنی بر اطاعت از نظام عینی، غیرشخصی، موضوعه و مافوقی که این نظام تعیین می‌کند، است. به عقیده وبر، خالص‌ترین نوع سیادت قانونی آن است که یک سازمان اداری بوروکراتیک را به‌کار می‌گیرد (رحمت‌الهی، ۱۳۸۲، ص ۱۵۰-۱۴۲). از این حیث، رویکرد عقلانی متناسب با بوروکراسی است. واژه بوروکراسی توسط وبر به علوم اجتماعی معرفی گردید (Jackson, ۲۰۰۵, p. ۱۲۳۳-۱۳۰۳). از نظر وبر، بوروکراسی نوعی طرح سازمان ایده‌آل است که اختیار قانونی، نظم سلسله مراتبی، عمل کردن بر اساس مستندات و بایگانی‌ها، جدایی کار از زندگی شخصی، آموزش تخصصی، استخدام کارکنان تمام‌وقت و پیروی از قوانین را در بر می‌گیرد (Deflem, ۲۰۰۰, p. ۷۹۹-۷۷۸). اگرچه وبر عقلانیت بوروکراسی را تحسین می‌کرد و آن را به‌عنوان کاراترین شکل سازمان در نظر می‌گرفت، ولی از تبدیل شدن بوروکراسی به ابزار سلطه و تهدیدی برای نهادهای دموکراتیک هراس داشت (Cook, ۲۰۰۴, p. ۱۱). برخی نیز بوروکراسی را به دو دسته تواناساز و مانع تقسیم می‌کنند (Adler, ۱۹۹۹, p. ۶۶-۹۹). بوروکراسی تواناساز نوعی ساختار است که قوانین، مقررات و رویه‌ها را در جهت حل مسائل و کارآمدی بیشتر به‌کار می‌گیرد (Kotnis, ۲۰۰۴, p. ۲۰). با وجود این، بوروکراسی مانع زمینه اصطلاح متداول کاغذبازی، فرآیندهای ناکارآمد و بی‌فایده، بوروکراسی افراطی و ساختارهای سازمانی انعطاف‌ناپذیر را به‌وجود می‌آورد (Greg & Williams, ۲۰۰۷, p. ۹۱۹-۶۶۶). برخی دیدگاه‌ها نیز قائل به بررسی سازمان اداری مبتنی بر رویکرد بوم‌شناسانه هستند، به این معنا که تأثیر عوامل محیطی و فرهنگی در نظام دیوانی را مورد عنایت قرار داده‌اند (Marsden & et al, ۱۴۴۴, p. ۸۹۱-۹۱۰). سرانجام، جنس سلطه کاریزماتیک، عاطفی است و نوع رابطه پیروان با رهبر، شخصی می‌باشد. کاریزمای شخصی رهبر هیچ اعتبار درونی ندارد، بلکه بنیان این اعتبار بر پذیرش پیروان استوار است (فولادیان، ۱۳۹۸، ص ۷۰-۶۸).

^۱ Max Weber

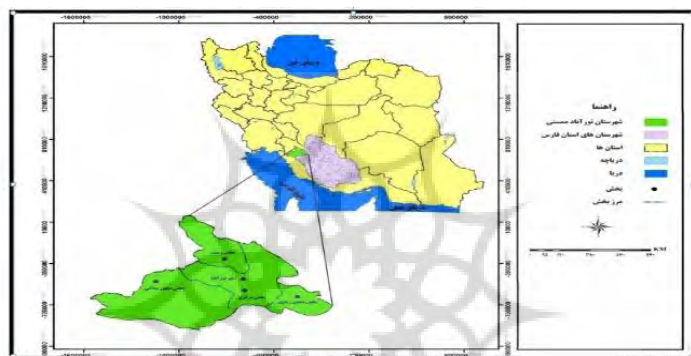
^۲ Traditional

^۳ Rational

محیط‌شناسی تحقیق

شهرستان ممسنی در شمال غربی استان فارس و غرب رشته‌کوه زاگرس قرار دارد که شامل دو گروه زبانی لری و ترکی قشقایی است. بخش مرکزی ممسنی به بلوک ممسنی شهرت دارد (حبیبی فهلیانی، ۱۳۸۴، ص ۵). شهر نورآباد، مرکز شهرستان به‌عنوان منطقه هسته^۱ شناخته می‌شود (کاویانی‌راد و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۱۵۴). هریک از این بخش‌ها به‌عنوان عناصر تقسیمات کشوری، مناطق مشخص جغرافیایی هستند که در مقام گهواره زیست‌طوایف موجود در ممسنی عمل می‌کنند (زرقانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۲۴۲). رویکردهای متنوع کارگزاران و در رأس آن نمایندگان حوزه انتخابیه ممسنی در این قلمروها، نتایج متفاوتی برایشان به همراه خواهد داشت.

نقشه شماره ۱ - موقعیت جغرافیایی شهرستان ممسنی

(میرزایی تبار و همکاران، ۱۳۹۴، ص ۱۷۷).

یافته‌های تحقیق

تبیین رویکردهای نمایندگان ادوار مجلس شورای اسلامی در شهرستان ممسنی

بررسی و تحلیل ادوار مختلف نقش‌آفرینی نمایندگان در شهرستان ممسنی گویای این است که «صمد شجاعیان» جاویدتبار طی دو دوره متوالی (۱۳۵۹-۱۳۶۳ و ۱۳۶۷-۱۳۶۳) با استقبال باشکوه اکثریت طوایف مختلف ممسنی، رهسپار کمیسیون کشاورزی و عمران مجلس شد. دوره نخست تصدی صمد شجاعیان در مجلس مبتنی بر شور انقلابی توده‌ها و انگیزه‌های اسلام‌خواهی و عدالت‌جویانه بود. از سوی دیگر، دوره دوم تکیه زدن ایشان به گُرسی مجلس مصادف با وقوع جنگ تحمیلی هشت‌ساله عراق علیه ایران بود. طی این دو برهه تاریخی، رویکرد این نماینده انقلابی و مردمی مبتنی بر بسیج همگانی نیروهای اداری و مردمی از طریق روحیه همدلی و برادری بود که برای وی شهرت اجتماعی و سیاسی به همراه داشت. بر این اساس، نگرش صمد شجاعیان را می‌توان مبتنی بر رویکرد کارزماتیک در شهرستان پنداشت؛ به این معنا که هم شجاعیان، عنصر کاریزما را موتور محرکه شکوفایی ممسنی قلمداد می‌نمود و هم توده مردم منتسب به تمام طوایف

^۱. Core Area

ممسنی به دلیل ساده‌زیستی، حُسن خلق و نگرش فراطیفه‌ای شجاعان از یک‌سو و روابطش با شخصیت‌های فرهنگی همچون محمد بهمن‌بیگی (بنیانگذار آموزش عشایر) از سوی دیگر، به وی ارادت می‌ورزیدند (رومینا و صادقی، ۱۳۹۴، ص ۹۸). از این رو، ایشان را در قامت شخصیتی کاریزماتیک می‌پنداشتند.

از سوی دیگر، «سید عبدالرسول موسوی» بکش تبار به‌عنوان سومین نماینده ممسنی در مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۷-۱۳۷۱) برگزیده شد و به فعالیت در کمیسیون امور دفاعی پرداخت. دوره نمایندگی این شخصیت مذهبی-سیاسی ریشه در تحولات سیاسی ممسنی نظیر رویداد ۸ آذر ۱۳۵۹ داشت، چراکه این رویداد، نیروهای اجتماعی ممسنی را به شکاف دوقطبی صمدی-موسوی وارد ساخته بود (رحمانی، ۱۳۹۳، ص ۶). کنش‌گری موسوی تحت عنوان مدیر انقلاب از یک‌سو و ورود ایشان به مجلس از سوی دیگر، زمینه را برای توجه ایشان به نهادهای اداری محلی فراهم ساخت. از این رو، رویکرد بوروکراتیک مبتنی بر شناسه قدرت (نقش‌آفرینی در اداره آموزش و پرورش ممسنی و گزینش محلی نخبگان) در دستورکار ایشان قرار گرفت. در مجموع، پایگاه رأی موسوی چندان متأثر از وابستگی‌های محلی-طایفه‌ای نبود و طی این برهه زمانی، موضوع انتصاب نخبگان به سمت‌های مدیریتی شهرستان بر بنیاد ارزش‌های طایفه‌ای به ندرت مشهود بود (رومینا و صادقی، ۱۳۹۴، ص ۱۰۰).

از طرف دیگر، «رضاعلی الهیاری» رستم‌تبار پس از پیروزی بر رقیب خود در دومین مرحله انتخابات، به‌عنوان چهارمین نماینده حوزه انتخابیه ممسنی رهسپار مجلس شورای اسلامی (۱۳۷۱-۱۳۷۴) و کمیسیون آموزش و پرورش شد. دوره نمایندگی این چهره فرهنگی مبتنی بر خط‌مشی بوروکراتیک و قدرت‌محور در انتصاب نخبگان بود. تحت این شرایط، زمینه برای نقش‌آفرینی کارگزاران همسو در نهادهای مدیریتی شهرستان ممسنی هموار شد. بر این اساس، نهادهای اداری ممسنی به‌عنوان محور اصلی پیشبرد امور محلی به‌شمار می‌رفتند.

از سوی دیگر، پیروزی «فریبرز انصاری» رستم‌تبار طی دومین مرحله انتخابات و راهیابی وی به مجلس (۱۳۷۴-۱۳۷۸) به‌عنوان پنجمین نماینده ممسنی، بار دیگر تصدی یک چهره فرهنگی در کمیسیون آموزش و پرورش را به همراه داشت. اگرچه طی این دوره برخی پروژه‌های زیرساختی در دستورکار قرار گرفت، ولی تغییرات مدیریتی انتصاب نخبگان به سمت‌های اجرایی هویدا شد. از این رو، رویکرد بوروکراتیک بر بنیاد به‌کارگیری شناسه قدرت در سلسله‌مراتب اداری شهرستان ممسنی طی این دوره برجسته بود.

پس از این دوره، «سید ابراهیم امینی» بکش تبار توانست با پشتوانه آرای طایفه‌ای شگرف به‌عنوان ششمین نماینده ممسنی در مجلس شورای اسلامی (۱۳۷۸-۱۳۸۲) و کمیسیون قضایی-حقوقی حضور یابد. این چهره سیاسی که نماینده جریان فکری اصلاحات به‌شمار می‌رفت، به کرسی هیأت رئیسه پارلمان تکیه زد و به تدریج به شخصیت برجسته اصلاح‌طلبان در سطح ملی تبدیل شد. دغدغه و دل‌نگرانی اصلی ایشان معطوف به توسعه سیاسی در سطح ملی بود. لذا، به نظر می‌رسد مسأله چگونگی رشد و ترقی ممسنی تحت‌الشعاع توسعه سیاسی در سطح کلان قرار داشت. متقابلاً، رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور نمایندگان سابق مجدداً در دستورکار سیدابراهیم امینی قرار گرفت. بر این اساس، طیفی از نخبگان جدید همسو به مناصب اجرایی و پست‌های مدیریتی شهرستان دست یافتند.

از سوی دیگر، «علی احمدی» جاویدتبار متأثر از پایگاه رأی طایفه‌ای به‌عنوان هفتمین نماینده ممسنی به مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۲-۱۳۸۶) و کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی راه یافت. این چهره سیاسی که در چارچوب جریان فکری اصولگرایان و متعاقباً مجمع تشخیص مصلحت نظام نقش آفرینی کرد، متأثر از ادوار گذشته و شرایط عشیره‌ای حاکم بر جامعه ممسنی، رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور را در مدیریت محلی ممسنی بسط داد. لذا، طیف وسیعی از نخبگان و نیروهای اجتماعی همسو در سطح محلی به پست‌های مدیریتی دست یافتند. با وجود این، موضوع پیشبرد حوزه‌های زیرساختی ممسنی بر بنیاد رویکرد تکنوکراتیک و ثروت‌محور (اخذ ردیف ملی برای پروژه‌های سد پارسیان و پتروشیمی ممسنی، استعفای موقت احمدی از نمایندگی مجلس به دلیل وقفه در پیشبرد پروژه پتروشیمی ممسنی و سپس بازگشت مجدد وی به مجلس) در دستورکار علی احمدی قرار داشت. سرانجام، موضوع تبدیل بخش رستم به شهرستان رستم در فروردین ۱۳۸۷ و تجزیه آن از پیکره جغرافیایی ممسنی بزرگ طی این دوره، سبک و سیاق مدیریت محلی را تغییر داد (مصاحبه با نخبگان و آگاهان محلی شهرستان ممسنی، ۱۴۰۰).

پس از این دوره، «عبدالرضا مرادی» بکش‌تبار با حمایت قاطعانه مشارکت‌کنندگان هم‌طایفه‌ای به‌عنوان هشتمین نماینده حوزه انتخابیه ممسنی به کرسی مجلس (۱۳۸۶-۱۳۹۰) تکیه زد. این نماینده ضمن ایفای نقش در چارچوب طیف فکری اصولگرایان، پس از عضویت در کمیسیون حقوقی - قضایی با ورود به کمیسیون تلفیق زمینه را برای خیز شهرستان ممسنی به سوی پروژه‌های زیرساختی و عمرانی فراهم نمود. بر این اساس، رویکردهای بوروکراتیک و تکنوکراتیک توأمان در پیش گرفته شد، به این معنا که طیف شگرفی از نیروهای جدید محلی همسو را به نهادهای اداری شهرستان گماشت (مصاحبه با آگاهان محلی شهرستان ممسنی، ۱۴۰۰). از سوی دیگر، تحرکات عبدالرضا مرادی در چارچوب کمیسیون تلفیق مبنی بر اخذ ردیف‌های ملی برای پروژه‌های عمرانی ممسنی، منجر به اعطای لقب شکارچی بودجه به وی گردید که بیانگر رویکرد تکنوکراتیک و ثروت‌محور است. پیگیری امورات شخصی شهروندان (موکلین) ممسنی، زمینه مقبولیت عبدالرضا مرادی نزد افکار عمومی و ارادت‌ورزی مردمی به وی را دوچندان ساخت. از این رو، می‌توان از رویکرد کارزماتیک و شهرت‌محور این نماینده نزد توده ممسنی سخن به میان آورد (مشاهده میدانی نگارندگان، ۱۳۸۹).

پس از این دوره، «نوذر شفیعی» بکش‌تبار موفق شد با برخوردار از پایگاه رأی طایفه‌ای طی نهمین دوره انتخابات به مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۰-۱۳۹۴) راه یابد. این نماینده که طی نیمه ابتدایی حضور خود در مجلس با دولت وقت و جریان اصولگرایی همراهی می‌نمود، با روی کار آمدن اعتدال‌گرایان طی نیمه دوم فعالیت خود در مجلس، به سوی آن‌ها چرخید و مواضعی در حمایت از برجام در پیش گرفت. همراهی این نماینده با دولت‌های وقت، ۱۵ طرح بنیادی را برای شهرستان به همراه داشت، ولی به نظر می‌رسد تمرکز ایشان بر پیگیری مسائل مربوط به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، فرصت پویایی شاخص‌های اقتصاد محلی ممسنی را محدود ساخت. علاوه بر این، رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور ایشان، نهادهای اداری ممسنی را به عرصه تغییرات مدیریتی تبدیل نمود.

از سوی دیگر، «مسعود گودرزی» بکش‌تبار توانست با اتکاء به پایگاه رأی طایفه‌ای حداکثری و میزان آرای حزبی طی دهمین دوره انتخابات به مجلس (۱۳۹۴-۱۳۹۸) راه یابد. این نماینده که به‌عنوان پرچمدار طیف فکری اصلاح‌طلبان با

حمایت شخصیت‌های برجسته جریان اصلاحات به کرسی مجلس تکیه زد، عضویت در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی و ریاست گروه دوستی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران و شمال آفریقا را برعهده گرفت. لذا، بخش عمده‌ای از تحرکات این نماینده معطوف به سطح ملی و بین‌المللی بود. از طرف دیگر، رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور در سطح محلی (حوزه انتخابیه ممسنی) را در دستورکار قرار داد. از این رو، تغییرات مدیریتی طی این دوره مشهود بوده است. همچنین تحرکات و رایزنی‌های این نماینده در مجلس شورای اسلامی، سفر مقامات دولتی و مجلس به ممسنی و اجرای برخی پروژه‌های عمرانی و زیرساختی در شهرستان (رویکرد تکنوکراتیک و ثروت‌محور) را به همراه داشت (مشاهده میدانی نگارندگان، ۱۳۹۷).

سرانجام، «مجید انصاری» رستم تبار موفق شد به واسطه یکپارچگی سیاسی شهرستان رستم در کارزار انتخابات و برخورداری از پایگاه رأی طایفه‌ای شگفت‌انگیز طی یازدهمین دوره انتخابات، به کرسی مجلس (۱۳۹۸-۱۴۰۲) تکیه بزند (حسینی، ۱۴۰۰، ص ۳۴۵). این نماینده که به‌عنوان پرچمدار جریان فکری اصولگرایان و پیروان خط ولایت به مجلس راه یافت، عضویت در کمیسیون اجتماعی مجلس به‌منظور اخذ بودجه را مورد عنایت قرار داد. وی با اتخاذ دیدگاه انتقادی نسبت به رویکردهای نمایندگان ادآور پیشین در قبال ممسنی، با ارائه گفتمان ممسنی بزرگ^۱ توجه خود را به سطح محلی و حوزه انتخابیه معطوف کرد. بر اساس این گفتمان، رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور نمایندگان پیشین حوزه انتخابیه ممسنی در تغییر و انتصاب پیاپی نخبگان، مانعی در برابر رشد و شکوفایی ممسنی قلمداد شد. توزیع عادلانه امکانات و منابع ثروت در اقصی نقاط قلمرو جغرافیایی ممسنی بزرگ، در این گفتمان نسبتاً قابل شناسایی است. اگرچه، مجید انصاری مبتنی بر چنین گفتمانی تلاش نموده با عبور از مسأله انتصابات و تمرکز بر به حرکت درآوردن چرخ‌دنده‌های اقتصادی شهرستان ممسنی، رویکرد تکنوکراتیک و ثروت‌محور را در دستورکار قرار دهد، ولی تغییرات تدریجی مدیریتی در سطح شهرستان‌های ممسنی و رستم، بیانگر پابرجا بودن رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

^۱. Great Mamasani

جدول شماره ۱ - رویکرد نمایندگان یازده دوره مجلس شورای اسلامی در قبال شهرستان ممسنی

نماینده	طایفه	دوره	تعداد آراء	کمیسیون‌های مجلس	رویکردها	شناسه‌ها	اقدامات
صمد شجاعیان	جاوید	اول	۱۸۷۶۶	کشاورزی و عمران	کاریزماتیک	شهرت	بسیج هیجانی توده، گازکشی شهر نورآباد در سال ۱۳۵۹ به عنوان اولین شهر برخوردار از گاز پس از انقلاب اسلامی
صمد شجاعیان	جاوید	دوم	۳۳۸۸۴	کشاورزی و عمران	کاریزماتیک	شهرت	ارادت‌ورزی توده، رتبه دوم یا سوم ممسنی در سطح استان فارس به لحاظ اعتبارات، خدمات زیرساختی (جاده‌سازی، برق‌کشی، آبرسانی به بیش از ۵۰ روستا)
سید عبدالرسول موسوی	بکش	سوم	۳۸۴۱۴	امور دفاعی	بوروکراتیک	قدرت	اعمال قدرت و نفوذ در نهادهای اداری ممسنی و ایجاد بخش‌های دشمن‌زیاری و رستم، جاده‌کشی، آبرسانی و برق‌رسانی به این بخش‌ها، احداث بیمارستان ولیعصر ممسنی و اطلاق عنوان «منطقه محروم» به شهرستان ممسنی
رضاعلی الهیاری	رستم	چهارم	۴۱۶۱۵	آموزش و پرورش	بوروکراتیک	قدرت	تغییرات مدیریتی، اجرای پروژه‌های فرهنگی در حوزه انتخابیه ممسنی و رستم
فریبرز انصاری	رستم	پنجم	۴۶۴۲۱	آموزش و پرورش	بوروکراتیک	قدرت	تغییرات مدیریتی، اجرای پروژه پروژه آبرسانی به بخش ماهور میلانی
سید ابراهیم امینی	بکش	ششم	۳۱۷۲۴	قضایی و حقوقی	بوروکراتیک	قدرت	تغییرات مدیریتی، شروع احداث جاده میشان - گناوه، ایجاد جاده آسفالتی در تنگه لَمَلَه جاوید، آبرسانی، برق‌کشی و ۶ درصد پروژه گازرسانی کشور در ممسنی، تخصیص ۲ درصد بودجه نفت بخش ماهور میلانی به مسئولین شهرستان، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی و آموزشسکده تربیت دبیر فنی شهرستان، مصوبه مجلس برای برخورداری ممسنی از بودجه توازن منطقه‌ای و استفاده از صندوق ذخیره ارزی جهت اجرای پروژه‌های صنعتی در این شهرستان.
علی احمدی	جاوید	هفتم	۵۴۸۴۱	امنیت ملی و سیاست خارجی	بوروکراتیک و تکنوکراتیک	قدرت و ثروت	تغییرات مدیریتی، فراهم ساختن سفر محمود احمدی‌نژاد رئیس‌جمهور وقت به شهرستان ممسنی در فروردین‌ماه ۱۳۸۶، فراهم ساختن سفر آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی به شهرستان ممسنی در اردیبهشت ۱۳۸۷، سفر ۸ وزیر، ۱۰ معاون وزیر و مدیرکل به ممسنی،

برخورداری شهرستان ممسنی از ۶ پروژه ملی (بالغ بر ۶۰۰ میلیارد تومان اعتبار)، مطرح ساختن پروژه پتروشیمی ممسنی در مجلس شورای اسلامی، آبرسانی، گازسانی و انتقال خطوط تلفن به بخش های دشمن‌زیاری و رستم، تبدیل بخش رستم به شهرستان.							
تغییرات مدیریتی، پروژه‌های عمرانی ممسنی (همانند پیشبرد سد پارسیان) و آغاز بکار پیمانکاران در اقصی نقاط ممسنی (نظیر هموارسازی محورهای ترانزیتی پشت‌کوه رستم و بخش میشان، بازسازی زیرساخت‌های روستاها به‌ویژه در قلمرو طایفه بکش، احداث پُل موصلاتی میان سکونتگاه‌های روستایی، تأسیس کانال انتقال آب در اراضی زراعی و غیره)، پیگیری کارهای شخصی موکلین (توده مردم ممسنی).	قدرت، ثروت و شهرت	بوروکراتیک، تکنوکراتیک و کاریزمانک	فضایی و حقوقی / تلفیق	۵۱۵۶۳	هشتم	بکش	عبدالرضا مرادی
تغییرات مدیریتی، اخذ ۱۵ طرح راهبردی (نظیر آبرسانی، گازکشی و آسفالت مناطق روستایی) برای ممسنی و آغاز پروژه ساخت نخستین استخر سرپوشیده شهرستان	قدرت	بوروکراتیک	امنیت ملی و سیاست خارجی	۴۸۷۳۷	نهم	بکش	نور شفیعی
تغییرات مدیریتی، فراهم ساختن سفر مقامات دولتی و مجلس به ممسنی همانند سفر عباس آخوندی وزیر وقت راه و شهرسازی در شهریور ۱۳۹۵، سفر مسعود پزشکیان نایب‌رئیس اول وقت مجلس در آذر ۱۳۹۵، سفر علی لاریجانی رئیس وقت مجلس در مهر ۱۳۹۶ و سفر مسعود سلطانی‌فر وزیر وقت ورزش در آذر ماه ۱۳۹۷ و اجرای پروژه‌های عمرانی و زیرساختی (همچون افتتاح بزرگراه نورآباد - قائمیه و پل فهلیان، پیشبرد محور موصلاتی نورآباد - شیراز از طریق تنگه راهبردی یوان، اجرای طرح آب‌خیزداری، آسفالت، آبرسانی و گازرسانی به روستاها به ویژه در بخش دشمن‌زیاری)، آموزشی (احداث مدارس)، بهداشت (ورود دستگاه آم. آر. آی به ممسنی) و ورزشی (احداث چندین فقره چمن مصنوعی و سالن ورزشی در روستاهای مختلف شهرستان، افتتاح استخر سرپوشیده استادبوم شهید لشکری نورآباد) (مشاهده میدانی نگارندگان، ۱۳۹۷).	قدرت و ثروت	بوروکراتیک و تکنوکراتیک	امنیت ملی و سیاست خارجی	۵۵۹۹۵	دهم	بکش	مسعود گودرزی
تغییرات مدیریتی، ارائه‌گفتمان ممسنی بزرگ، تدوین سند توسعه ممسنی، تدوین مستند پتانسیل‌ها و محرومیت ممسنی و رستم، سفر معاون اجرایی رئیس‌جمهور به ممسنی در مهرماه ۱۴۰۰ و پیگیری بازگشایی کارخانه قند، گسترش محور ترانزیتی پل		بوروکراتیک و تکنوکراتیک					

مجید انصاری	رستم	یازدهم	۵۰۰۰۸	اجتماعی/طرح نظام قانونگذاری	قدرت و ثروت	فهلپان — پل پریم، ساخت قطعات یک و سه محور ترانزیتی دالین — نورآباد در بخش جوزار و امتداد آن از طریق محور ترانزیتی نورآباد — گناوه در بخش ماهور میلانی جهت اتصال استان فارس به خلیج فارس، سفر استاندار فارس به شهرستان‌های ممسنی و رستم در آبان ۱۴۰۰ و مصوباتی در خصوص پروژه سد پارسیان، جاده نورآباد — بوان، گازرسانی و آبرسانی به ۲۰ روستای ممسنی، تکمیل دو ورزشگاه نیمه‌کاره ممسنی، تکمیل کلینیک ویژه بیمارستان ولیعصر و راه‌اندازی بخش ام.آر.آی، اختصاص اعتباری برای نوسازی ساختمان شهرداری نورآباد، تکمیل ۱۲ پروژه مدرسه‌سازی ممسنی و تخصیص بودجه برای تبدیل تپه نورالشهدا نورآباد به یک مجتمع فرهنگی، تکمیل مجتمع اداری شهرستان رستم، کارخانه قند و کارخانه آرد سیلو رستم، گازرسانی به مجموعه روستاهای پشت‌کوه رستم، پمپاژ دشت بچه‌بازار رستم، تکمیل جاده‌های روستایی و ساخت مسکن محرومین رستم، آبرسانی در سطح شهرستان رستم و برق‌رسانی به ناحیه صنعتی، احداث ایستگاه هواشناسی رستم، تعرفه نرخ برق مشترکین کشاورزی، تکمیل سالن‌های ورزشی رستم، ساخت یادمان شهدای گمنام رستم، بهره‌برداری از ۲۶ طرح عمرانی شهرستان ممسنی با ۹۲ میلیارد تومان اعتبار در دهه فجر سال ۱۴۰۰.ش (مشاهده میدانی نگارندگان، ۱۴۰۰).
-------------	------	--------	-------	--------------------------------	----------------	--

(تدوین: نگارندگان)

بازتاب رویکردهای نمایندگان مجلس در شهرستان ممسنی

تحلیل داده‌های پژوهش گویای این است که دوره هشت‌ساله نمایندگی صمد شجاعیان مبتنی بر رویکرد کارزماتیک بوده که عصاره آن را می‌توان در چیرگی شناسه شهرت ردیابی کرد؛ به این معنا که شهرت، شأن و منزلت اجتماعی، مردمی و انقلابی بودن شخصیت نماینده از اهمیت والایی نزد توده ارادت‌ورز ممسنی برخوردار بود. اگرچه شخصیت کارزماتیک شجاعیان و دیدگاه فراطیفه‌ای وی نقش بسزایی در شهرت و مقبولیت مردمی ایشان از یک‌سو، و روحیه همکاری‌جویانه و تعامل‌گرایانه انسان ممسنی در پیشبرد امور محلی (به دور از نگرش‌های طایفه‌ای) از سوی دیگر داشت، ولی به نظر می‌رسد به‌دلیل خط‌مشی احساسی و بسیج توده‌ای، ساماندهی نهادهای اداری ممسنی از منظر بوروکراتیک نافرجام ماند؛ به این معنا که نهادهای اداری به‌صورت مدرن شکل نگرفتند و این نهادها صرفاً با تکیه بر نیروهای غیرمتخصص به خدمات‌رسانی به ارباب‌رجوع می‌پرداختند. علاوه بر این، علی‌رغم عضویت شجاعیان در کمیسیون کشاورزی و عمران مجلس، اجرای پروژه‌های زیرساختی ممسنی طی دوره هشت‌ساله نمایندگی وی، در سطح نسبتاً پایینی انجام شد و رویکرد تکنوکراتیک در

E-ISSN: ۲۷۸۳-۴۹۹۹

<http://journals.abru.ac.ir>

شهرستان حاکم نگردید. بر اساس دیده‌ها و داده‌ها، توسعه اقتصادی ممسنی طی این دوران هنوز از محوریت برخوردار نبود.

از سوی دیگر، اگرچه سید عبدالرسول موسوی با اتخاذ رویکرد بوروکراتیک و مبتنی بر شناسه قدرت، توجه نخبگان را به سوی مدیریت نهادهای اداری ممسنی سوق داد، ولی بن‌مایه‌های عشیره‌ای در انتصاب برخی نخبگان به پست‌های مدیریتی شهرستان چندان مشهود نبود. علی‌رغم عضویت ایشان در کمیسیون امور دفاعی مجلس، برونداد توسعه‌ای ممسنی فراگیر و جهان‌شمول نبود.

از طرف دیگر، نمایندگانی همچون رضاقلی الهیاری و فربرز انصاری به‌عنوان چهره‌های فرهنگی طی ادوار چهارم و پنجم مجلس شورای اسلامی، رویکرد بوروکراتیک بر بنیاد شناسه قدرت را سرلوحه کار خود قرار دادند. تحت این شرایط، مناصب اجرایی و تغییرات مدیریتی بیش از پیش حائز اهمیت شدند. اگرچه نقش‌آفرینی این نمایندگان در کمیسیون‌های فرهنگی مجلس در سطح ملی قابل توجه بود، ولی برونداد آن در سطح محلی چشم‌نواز نبود، چراکه پروژه‌های زیرساختی به‌طور عمیق بسط نیافتند.

از طرف دیگر، محور برنامه‌های سید ابراهیم امینی طی مجلس ششم مبتنی بر توسعه سیاسی در سطح ملی از یک‌سو و اتخاذ خط‌مشی بوروکراتیک و قدرت‌محور مبنی بر بازبینی در نهادهای اداری سطح محلی از سوی دیگر بود. لذا، دغدغه‌های سیاسی و حزبی ایشان در مجلس معطوف به سطح ملی بود تا محلی (حوزه انتخابیه ممسنی). این فرآیند بوروکراتیک و قدرت‌محور طی دوره علی احمدی در هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی نیز استمرار یافت. برخی تحرکات اقتصادی نظیر مطرح ساختن پروژه پتروشیمی ممسنی از سوی ایشان، بیانگر رویکرد تکنوکراتیک و ثروت‌محور بوده است. پس از این دوره، عبدالرضا مرادی طی هشتمین دوره مجلس با اتخاذ ترکیبی از رویکردهای بوروکراتیک قدرت‌محور و تکنوکراتیک ثروت‌محور، دو حوزه نهادهای اداری محلی و پیشبرد پروژه‌های زیرساختی را در پیش گرفت. علی‌رغم استمرار چرخه معیوب بوروکراتیک، با ورود وی به کمیسیون تلفیق گامی در راستای تکنوکراسی، تولید ثروت و توسعه اقتصادی ممسنی برداشته شد. علاوه بر این، به نظر می‌رسد پیگیری امورات شخصی شهروندان ممسنی، در رویکرد کاریزماتیک و شهرت‌وی نقش بسزایی داشته است.

از سوی دیگر، نوذر شفیعی طی نهمین دوره مجلس، بازگشت به رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور در سطح شهرستان ممسنی را در دستورکار قرار داد. بر این اساس، نقش‌آفرینی ایشان در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، بیش از کنش‌گری در سطح ملی برجسته بوده است. با وجود این، تشکیل کارگروه‌های شهرستانی طی این دوره جهت شناسایی موانع توسعه و ارائه راهکار در دستورکار قرار داشته که خود مسیری به‌منظور علت‌کاوی و چرایی توسعه‌نیافتگی حوزه انتخابیه ممسنی گشود. پس از این دوره، مسعود گودرزی طی دهمین دوره مجلس، ضمن عضویت در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی و تحرکاتی در سطح ملی و بین‌المللی، ترکیبی از رویکردهای بوروکراتیک بر بنیاد شناسه قدرت و تکنوکراتیک بر اساس شناسه ثروت را در دستورکار قرار داد که خروجی آن، سکنداری نیروهای همسو در نهادهای اداری ممسنی از یک‌سو و پیشبرد پروژه‌های زیرساختی و عمرانی در راستای توسعه اقتصادی از سوی دیگر بود.

سرانجام، مجید انصاری به‌عنوان یازدهمین نماینده ممسنی با عضویت در کمیسیون اجتماعی مجلس، به‌دنبال اخذ بودجه از این کمیسیون و از مقامات دولتی به‌منظور تزریق به شاه‌رگ بیمار ممسنی بوده است. علاوه بر این، ارائه‌گفتمان ممسنی بزرگ، بیانگر توجه به توزیع عادلانه منابع ثروت و تلاش برای عدم تغییرات مدیریتی پیاپی در اقصی‌نقاط شهرستان است. این در حالی است که دیده‌ها و داده‌های میدانی حاکی از جایگزینی برخی مدیران و رؤسا در ارگان‌های دولتی است. بر این اساس، رویکردهای بوروکراتیک و تکنوکراتیک به‌طور هم‌زمان در این دوره مشهود بوده است. در مجموع، پروژه‌های عمرانی و زیرساختی مورد نظر این نماینده، زمانی چرخ‌دهنده‌های توسعه اقتصادی را به حرکت درخواهد آورد که به نقطه‌نظر نخبگان و توده مردم ممسنی مبنی بر اخذ بودجه (بر اساس مصوبات سفر مقامات عالی‌رتبه دولتی به ممسنی) و عملیاتی شدن آن‌ها تا سال ۱۴۰۲ (مصادف با پایان دوره نمایندگی مجید انصاری) بیانجامد.

آینده پژوهی رویکردهای نمایندگان حوزه انتخابیه ممسنی

به طور کلی، رویکرد مدیریتی مورد نظر نماینده آینده (دور دوازدهم) را می‌توان از منظر نامزدها و مشارکت سیاسی (رأی‌دهندگان) ارزیابی نمود. در رابطه با نامزدها به نظر می‌رسد چهار شاخص شخصیتی، تحصیلی، گرایش حزبی و شرایط حاکم بر حوزه انتخابیه، در اتخاذ رویکرد از سوی آن‌ها تأثیرگذار باشد. در این چارچوب، برخی نامزدها به لحاظ شخصیتی قائل به ملاحظات زیستگاهی در انتصاب نخبگان هستند. این دسته از نامزدها بر این باورند که انتصاب مدیران هم‌سو در نهادهای اداری شهرستان ممسنی ضمن رضایت و تسلی خاطر هم‌نوعان، زمینه یکدستی و همگونی ساختار اداری را فراهم می‌سازد. لذا، وجود چنین شخصیت‌هایی در کارزار انتخابات، مجدداً رویکرد بوروکراتیک قدرت‌محور را از سوی نماینده برگزیده به همراه خواهد داشت. این در حالی است که نامزدهایی که به‌طور ذاتی قائل به برابری آحاد انسانی طوایف ممسنی صرف‌نظر از تعلقات عشیره‌ای هستند، مستعد به‌کارگیری رویکرد تکنوکراتیک خواهند بود. به نظر می‌رسد به‌دلیل رویکرد انتقادی انسان ممسنی نسبت به نمایندگان هر دوره، ظهور شخصیت‌های فرهمند در میان نامزدها و اتخاذ رویکرد کاریزماتیک از سوی آن‌ها، دور از انتظار باشد.

دومین شاخص، تحصیلات است. با توجه به اینکه تحصیلات نامزدها رابطه معناداری با ورود آن‌ها به کمیسیون‌های مرتبط در مجلس شورای اسلامی دارد، به نظر می‌رسد نامزدهای فارغ‌التحصیل حوزه فنی - مهندسی، عمران و حقوق در صورت پیروزی در کارزار انتخابات دور دوازدهم و ورود به کمیسیون‌هایی نظیر عمران، تلفیق و اجتماعی، رویکرد تکنوکراتیک را در پیش خواهند گرفت. با وجود این، فارغ‌التحصیلان رشته‌هایی همانند علوم سیاسی و پزشکی به‌ترتیب رهسپار کمیسیون‌های امنیت ملی و سیاست خارجی و بهداشت و درمان خواهند شد که به نظر می‌رسد برآیند آن، اتخاذ رویکرد بوروکراتیک در سطح شهرستان ممسنی خواهد بود. این در حالی است که دورنمای تصور شخصیتی کاریزماتیک متأثر از

شاخص تحصیلات دشوار خواهد بود، چراکه جذابیت رشته‌های تحصیلات تکمیلی در ممسنی که خود برچسب شهر دانشجوی^۱ (رتبه اول کشوری با ۱۸ درصد دانشجو) را دارد، امری عادی به‌شمار می‌رود.

سومین شاخص، گرایش حزبی است. اگرچه با توجه به تأثیر ملاحظات عشیره‌ای بر پایگاه رأی نمایندگان حوزه انتخابیه ممسنی، شاخص گرایش حزبی در معادلات سیاسی ممسنی از درجه دوم اهمیت برخوردار است، ولی سوابق نمایندگان یازده دوره حوزه انتخابیه ممسنی نشان می‌دهد نمایندگان طیف فکری اصلاح‌طلب به تحولات کلان در سطوح ملی و فراملی به‌منظور اصلاحات از بالا در ساختار سیاسی و اداری کشور قائل هستند. از این حیث، به نظر می‌رسد رویکرد نمایندگان این جریان فکری در سطح محلی بیشتر به تغییر و تحولات اداری معطوف است. از این رو، می‌توان چنین گفت که در دور آینده، پیروزی یک نماینده جریان فکری اصلاح‌طلب توجه وی را بیشتر به سوی تحولات سطح کلان معطوف خواهد کرد و در سطح خرد (شهرستان ممسنی) نیز رویکرد بوروکراتیک قدرت‌محور در امر انتصابات را در پیش خواهد گرفت. این در حالی است که بر مبنای سوابق وابستگی جناحی نمایندگان ممسنی طی یازده دوره اخیر می‌توان گفت نمایندگان جریان فکری اصولگرا با توجه به مشیء محافظه‌کاری خود، بیش از آنکه دغدغه مسائل سطح کلان قدرت برای اصلاحات را داشته باشند، به رشد و توسعه زیرساخت‌ها در سطح خرد و محلی عنایت دارند. از این رو، پیروزی یک نامزد وابسته به جناح اصولگرا طی دوره دوازدهم، احتمال اتخاذ رویکرد تکنوکراتیک ثروت‌محور را ممکن است برجسته سازد. با وجود این، سخن به میان آوردن از شخصیتی کاریزماتیک و مورد عنایت هر دو جناح در شهرستان ممسنی دشوار است. چهارمین شاخص، شرایط حاکم بر حوزه انتخابیه است. اساساً شرایط هر دوره انتخابات در حوزه انتخابیه ممسنی متفاوت است، ولی حلقه مفقوده رویکرد نمایندگان را می‌توان در اقتضات ادوار گذشته جستجو نمود. با توجه به اینکه طی دوره کنونی مجلس (دور یازدهم) نگرش مجید انصاری (نماینده حوزه انتخابیه) مبنی بر ترسیم گفتمان ممسنی بزرگ، سپری کردن دوره گذار از ملاحظات عشیره‌ای در انتصاب نخبگان و اتخاذ رویکرد تکنوکراتیک به جای رویکرد بوروکراتیک است، گروه‌های ذی‌نفوذ تلاش خواهند کرد تا در دوره دوازدهم زمینه پیروزی کاندیدایی با رویکرد بوروکراتیک صرف را فراهم سازند تا به منافع خود دست یابند. تحت چنین شرایطی، نمی‌توان از کاربست رویکرد کاریزمایی در ممسنی طی دور آینده سخن به میان آورد.

سرانجام از منظر رأی‌دهندگان، توده مردم ممسنی معمولاً متأثر از الزامات ساختار عشیره‌ای دست به انتخاب نامزدها می‌زنند. از این رو، شاخص حزب در درجه دوم اهمیت قرار دارد. اگرچه شواهد و قرائن طی ادوار اخیر بیانگر تمایل ساکنان ممسنی به نماینده‌ای تکنوکرات جهت پیگیری پروژه‌های عمرانی و زیربنایی به‌منظور اشتغال‌زایی است، ولی در تحلیل نهایی، اقتضات طایفه‌ای رأی‌دهندگان بر گرایش حزبی و برنامه‌های نامزدها ارجحیت داشته است (سجاسی قیداری و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۴۲). بنابراین به نظر می‌رسد طی دور آینده، رأی‌دهندگان همچنان قائل به برگزیدن نامزد هم‌طایفه‌ای به‌منظور اتخاذ رویکرد بوروکراتیک (تغییرات در نهادهای اداری بر مبنای ارزش‌های زیستگاهی) از یک‌سو و در پیش گرفتن رویکرد تکنوکراتیک توسط ایشان جهت اشتغال‌زایی برای هم‌نوعان از سوی دیگر خواهند بود.

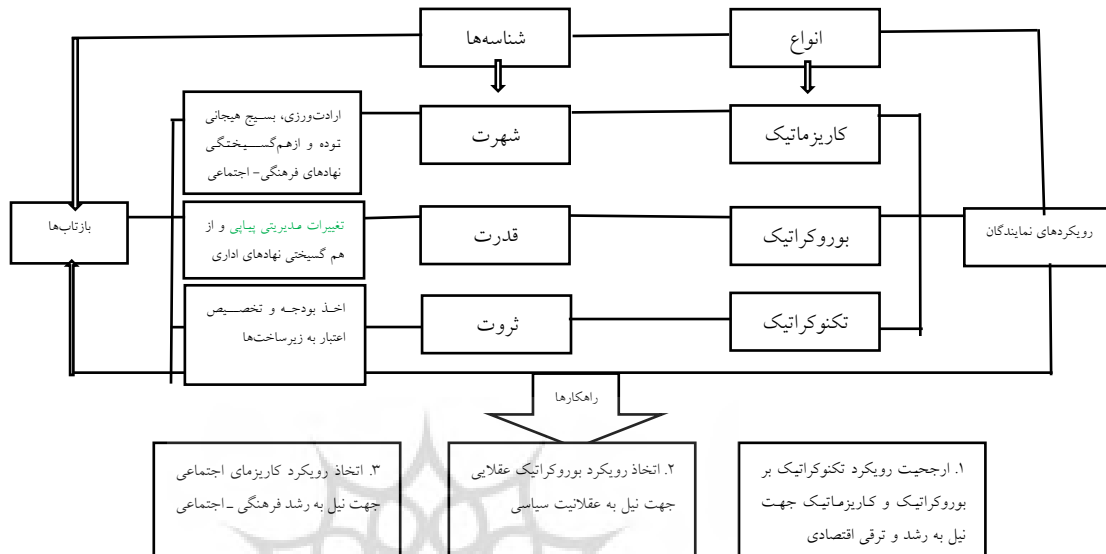
^۱. Student City

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش گویای این است که نمایندگان یازده دوره حوزه انتخابیه ممسنی، رویکردهای متعدد و متنوعی را در این شهرستان در پیش گرفته‌اند. بر این اساس، طی دو دوره پیاپی نمایندگی صمد شجاعیان در مجلس، شرایط انقلابی و اقتضائات موجود در شهرستان ممسنی، ایشان را به سوی رویکرد کارزماتیک و ارادت‌ورزانه بر بنیاد شناسه شهرت سوق داد. از سوی دیگر، طی سومین دوره انتخابات با ورود سید عبدالرسول موسوی به مجلس، رویکرد بوروکراتیک مبتنی بر به‌کارگیری شناسه قدرت در نهادهای اداری تا حدودی حائز اهمیت شد. این روند طی دوران نمایندگی رضاعلی الهیاری، فریبرز انصاری و سید ابراهیم امینی در مجلس چهارم تا ششم ادامه پیدا نمود، به طوری که انگاره‌های بوروکراتیک و زیستگاهی نقش بنیادینی در انتصاب نخبگان به سمت‌های مدیریتی شهرستان داشته است. این نوع رویکرد بوروکراتیک طی دوره نمایندگی علی احمدی و عبدالرضا مرادی در مجلس هفتم و هشتم، با شدت دوچندانی استمرار یافت و تغییرات مدیریتی در حوزه انتخابیه ممسنی به اوج رسید، ولی همزمان رویکرد تکنوکراتیک بر بنیاد شناسه ثروت در دستورکار آن‌ها قرار گرفت. لذا، تحولات زیرساختی و عمرانی که طی ادوار قبل به‌کندی پیش می‌رفت، با تزریق بودجه به شاه‌رگ بخش‌های دولتی و خصوصی ممسنی طی این دوره جان تازه‌ای به خود گرفت. این مسأله به همراه پیگیری امورات شخصی شهروندان ممسنی، در افزایش مقبولیت مردمی عبدالرضا مرادی و تبدیل ایشان به چهره‌ای کارزماتیک نقش قابل توجهی داشت. با وجود این، دوره نمایندگی نوذر شفیع در مجلس نهم را می‌توان بازگشت به رویکرد بوروکراتیک و قدرت‌محور قلمداد نمود که طی آن، تغییرات مدیریتی مجدداً برجسته شد. متعاقباً، طی دوره نمایندگی مسعود گودرزی و مجید انصاری در مجلس دهم و یازدهم این روند ادامه پیدا کرد، ولی رویکرد تکنوکراتیک و توجه به بخش‌های زیرساختی شهرستان ممسنی نیز مورد عنایت قرار گرفت.

در مجموع، این نتیجه حاصل می‌گردد که بازتاب رویکرد کارزماتیک مبتنی بر شناسه شهرت، ارادت‌ورزی، بسیج هیجانی توده و ازهم‌گسیختگی نهادهای فرهنگی - اجتماعی بوده است. از سوی دیگر، بازتاب رویکرد بوروکراتیک مبتنی بر شناسه قدرت، اعمال نگرش‌های زادگاهی در تغییرات مدیریتی و ازهم‌گسیختگی نهادهای اداری شهرستان ممسنی بوده است. با وجود این، بازتاب رویکرد تکنوکراتیک مبتنی بر شناسه ثروت، اخذ اعتبار و تخصیص بودجه به بخش‌های زیرساختی شهرستان بوده است.

مدل مفهومی شماره ۲- بازتاب رویکردهای نمایندگان مجلس شورای اسلامی در شهرستان ممسنی

(تدوین: نگارندگان)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 برتال جامع علوم انسانی

منابع

- حبیبی فهلیانی، حسن (۱۳۸۴). اثرهای پیش از تاریخ، و دوران تاریخی و مشاهیر ممسنی. شیراز: انتشارات بنیاد فارس شناسی.
- حسینی، سید محمدحسین (۱۴۰۰). دگرگونی های اجتماعی سکونتگاه گچگران. مشهد: انتشارات ارسطو.
- رحمانی، زواره (۱۳۹۳). ۸ آذر ۱۳۵۹ ممسنی؛ نقد و روایت. فراسو، ۷(۲۳-۲۴).
- رحمت الهی، حسین (۱۳۸۲). مشروعیت حکومت از دیدگاه اسلام و ماکس وبر. اندیشه های حقوقی، ۱(۴).
- رومینا، ابراهیم؛ صادقی، وحید (۱۳۹۴). بررسی تأثیر طایفه گرایی بر الگوی رأی دهی، مطالعه موردی شهرستان نورآباد ممسنی. ژئوپلیتیک، ۱۱(۴).
- زرقانی، هادی؛ صادقی، وحید؛ حسینی، سید محمدحسین (۱۳۹۸). تبیین رابطه طایفه گرایی و مرزبندی اجتماعی - سیاسی نمونه پژوهی: شهرستان ممسنی. آمایش سیاسی فضا، ۱(۴).
- سجاسی قیداری، حمداله؛ پورطاهری، مهدی؛ صادقی، وحید؛ حسینی، سید محمدحسین (۱۳۹۵). تحلیل رابطه طایفه گرایی اجتماعات محلی با توسعه سیاسی در شرایط انتخاباتی. جغرافیا و توسعه ناحیه ای، ۱۴(۱).
- فولادیان، مجید (۱۳۹۸). صورت بندی جامعه شناختی تئوری کاریزمای وبر. جامعه شناسی ایران، ۲۰(۳).
- فولادیان، مجید؛ جلالی پور، حمیدرضا (۱۳۹۵). مقایسه سلطه فرهمندان و سلطه کاریزماتیک با اتکاء به آراء وبر: ایضاح یک خلط مفهومی. مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، ۸(۳).
- کاویانی راد، مراد، صادقی، وحید؛ حسینی، سید محمدحسین (۱۴۰۰). تبیین ژئوپلیتیکی روابط طوایف در حوزه انتخابیه ممسنی. ژئوپلیتیک، ۱۷(۱).
- مشاهده میدانی نگارندگان (۱۳۸۹). خدمات رسانی زیرساختی عبدالرضا مرادی نماینده هشتمین دوره حوزه انتخابیه ممسنی به شهرستان. شهرستان ممسنی و رستم.
- مشاهده میدانی نگارندگان (۱۳۹۷). خدمات رسانی زیرساختی مسعود گودرزی نماینده دهمین دوره حوزه انتخابیه ممسنی به شهرستان. شهرستان ممسنی و رستم.
- مشاهده میدانی نگارندگان (۱۴۰۰). خدمات رسانی زیرساختی مجید انصاری نماینده یازدهمین دوره حوزه انتخابیه ممسنی به شهرستان. شهرستان ممسنی و رستم.
- مصاحبه با آگاهان محلی شهرستان ممسنی (۱۴۰۰). انتصابات طایفه ای در اداره آموزش و پرورش فرمانداری ممسنی. شهرستان ممسنی، اداره آموزش و پرورش.
- میرزایی تبار، میثم؛ صادقی، وحید؛ حسینی، سید محمدحسین (۱۳۹۴). تبیین رابطه فرهنگ سیاسی و توسعه اقتصادی، مطالعه موردی: شهرستان ممسنی. دانش سیاسی، ۱۱(۲).

نوری، مختار؛ توسلی رکن‌آبادی، مجید (۱۳۹۶). بررسی تطبیقی اندیشه‌های هابز، لاک و راولز در پرتو موقعیت فرضی قرارداد اجتماعی. پژوهش سیاست نظری، ۹(۲۲).

Adler, P.S. (۱۹۹۹). Building better bureaucracies. *Academy of Management Executive*, ۱۳(۱).

Cook, V.M. (۲۰۰۴). **Revising the bureaucratic ideal: the new left and the new public administration, dissertation for the degree of master of public administration.** faculty of the department of political science, Kutztown university of Pennsylvania.

Deflem, M. (۲۰۰۰). Bureaucratization and social control: Historical foundations of international police cooperation. *Law & Society Review*, ۳۴(۳).

Greg, Ch. & Williams, D.W. (۲۰۰۷). How Political Support Influences Red Tape through Developmental Culture. *Policy Studies Journal*, ۳۵(۳).

Jackson, M. (۲۰۰۵). The eighteenth century antecedents of bureaucracy, the Cameralists. *Management Decision*, ۴۳(۱۰).

Kotnis, B. (۲۰۰۴). **Enabling bureaucracies in education: A case study of formalization in an urban district and schools.** Dissertation for the degree of doctoral philosophy, Faculty of the graduate school of the state university of New York at Buffalo.

Marsden, P.V., Cook C.R. & Knoke, D. (۱۹۹۹). Measuring Organizational Structures and Environments. *The American Behavioral Scientist*, ۴۲(۷).

